

Hoe heurt het eigenlijk (en hoe niet)?

Manuel Nepveu

Verliezen is niet fijn. Verliezen met schaken is zelfs helemaal niet fijn. Schakers reageren heel verschillend als zo'n verlies zich voordoet. Maar hoe reageer je op een enigszins stijlvolle wijze? Daarom de vraag: hoe heurt het eigenlijk (en hoe niet) ?

Ik herinner me een partij waarin een clubgenoot met de toepasselijke naam 'Baas' mijn brakke openingsbehandeling kundig fileerde. Strak en overtuigend. Zoals Caïssa dat graag ziet dus. Na de onvermijdelijke nederlaag complimenteerde ik hem en ik meende elk woord van wat ik zei. Ik had volkomen terecht op mijn billetjes gehad en accepteerde mijn straf, de nul met de beginletter 'n' van 'nietswaardige'. Een beetje zoals de hond Dobby in een van de Harry Potterfilms. Natuurlijk was het verlies vervelend, maar de partij was, juist door het adequate spel van de tegenstander, wel de moeite waard. Dat verzoet de bittere pil aanmerkelijk. Verliespartijen uit deze categorie bewaar ik - wat natuurlijk niet betekent dat ik ze graag speel.

Maar zo gaat het lang niet altijd. Een echt stomme fout die onmiddellijk tot verlies leidt, is voor mij geen aanleiding om de tegenstander te complimenteren met zijn overwinning. Hij heeft namelijk niet gewonnen: ik heb verloren, een subtiel verschil. Complimenten uitdelen zou onder deze omstandigheid hoogst onwaarachtig zijn, potsierlijk en misschien zelfs sarcastisch overkomen. Sterker, ik zou diep door het stof moeten, omdat ik de tijd van de tegenstander heb zitten verdoen met mijn gekluns. Zo heurt het eigenlijk – denk ik.

Verliezen is dus niet fijn. Maar er zijn gradaties van ellende. Je zou je bijvoorbeeld behoorlijk in je kuif gepikt kunnen voelen als een tienjarige jou, gepokte en gemazelde senior, van het bord zwiept. Dat laatste moet menigeen bij Promotie zijn overkomen toen onze Robby zo oud was en met zevenmijlslaarzen in de schakersrangen opsteeg. Bij een enkeling heb ik het zien gebeuren. Ik heb niemand ooit gevraagd naar zijn reactie vlak na zo'n oorwassing. Tja, wat moet je als verliezer? Hoe heurt het eigenlijk? "Jij gaat het nog ver brengen!" lijkt me een vriendelijke, adequate reactie.

Dat staat dan ook in schril contrast tot zeker ander gedrag dat een 'in zijn kuif gepikte' verliezer ten toon kan spreiden en dat helaas met enige regelmaat voorkomt. Laten we eens twee fictieve schakers nemen, Maneveld en Nard¹. Laatstgenoemde heeft de hoogste rating, 300 punten meer maar liefst. Dan heeft Nard bij een onderlinge confrontatie op het schaakbord zo'n 75% kans op winst en slechts 5% op verlies.² Welnu, de heren gaan de strijd met elkaar aan en... Nard bijt in het stof. Regulier geklopt. Hij is snel vertrokken, maar een week later komt hij nog even kort op de nederlaag terug. "Ja, ik was er eigenlijk niet helemaal bij, want de wedstijd van Excelsior van die avond hield me bezig."

Wauw! Een reactie die aantoont dat de nul erin gehakt heeft... én die onmiskenbaar aan de prestatie van de winnaar afbreuk wenst te doen. Die eerste constatering vindt onze fictieve Maneveld vast heel leuk, de tweede iets minder. Nards 'rechtvaardiging' van zijn verlies is armetierig. Had hij maar bij de les moeten blijven. Hoe in zijn kuif gepikt een verliezer ook moge zijn, zo'n reactie heurt niet! Nooit!

¹ Betekenis van deze naam: Zo sterk als een everzwijn

² Berekend volgens de Maximum Entropie Methode.